

1-.2. level:	Byzantine/Roman	AD 1000
3. level:	Hellenistic	BC 300-0
4.-5. level:	Late Hittite	BC 800-700
?	BC 800	-
?	BC 1700	-
6.-10. levels:	Karum Ia/b-IV	BC 2050-1700
11-13. levels:	EBA III	BC 2400-2050
14-17. levels:	EBA II	BC 2750-2400
18. level:	EBA I	BC 3000-2750

Kanesh	<i>karum</i>	Assyria	Babylonia	BC	Events
9	III	Şilulu		2000	
8	II	Erishum I	Sumu-abum	1972-1933	≠1 Year eponym starts
		Ikunum		1932-1918	
		Sargon		1917-1878	
		Puzur-Assur II	Sumulael	1877-1870	Death of several important merchants Drop in number of texts Week eponymy abolished End of Level II Level Ib=Warshama palace built
		Naram-Suen	Sabium	1869-1836(+)	
		Naram-Suen /Erishum II	Sin-Muballit	1836	
7	Ib	/Erishum II		-1809	
		Shamshi Adad I	Hammurabi (1792-1750)	1808-1776	Amorite Dynasty controls Assur
		Inar	Samsu-iluna (1749-1712)	1790	
		Warshama	Abi-Eşuh (1711-1684)	1776	1719

Kultepe'de Hititler ?

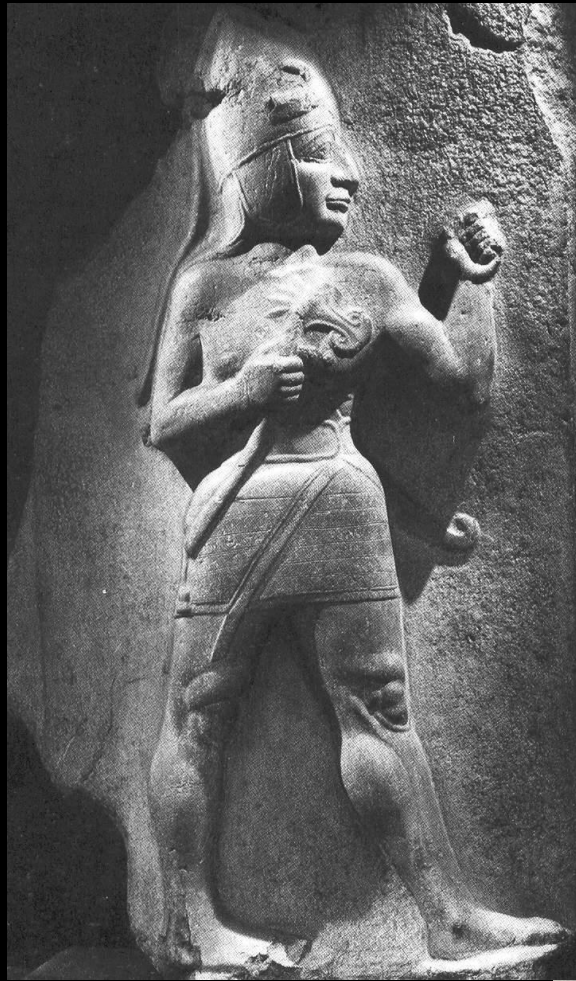
- Hitit kültürü ATKÇ'dan kök almış mıdır?
- Arkeolojik belgeler nelerdir?
- Filolojik belgeler var mıdır? Hititlerde Kaniş/Neşa biliniyor muydu?
- ATKÇ'dan sonra bir boşluk var mıdır? Neden?
- Neden Hititler Kültepe'de yaşamadı?
- Kültepe'de yerleşim yok iken, Kültepe civarında Hititler var mıydı?

- Hitit kültürü ATK'dan kök almış mıdır?
- Arkeolojik belgeler nelerdir?

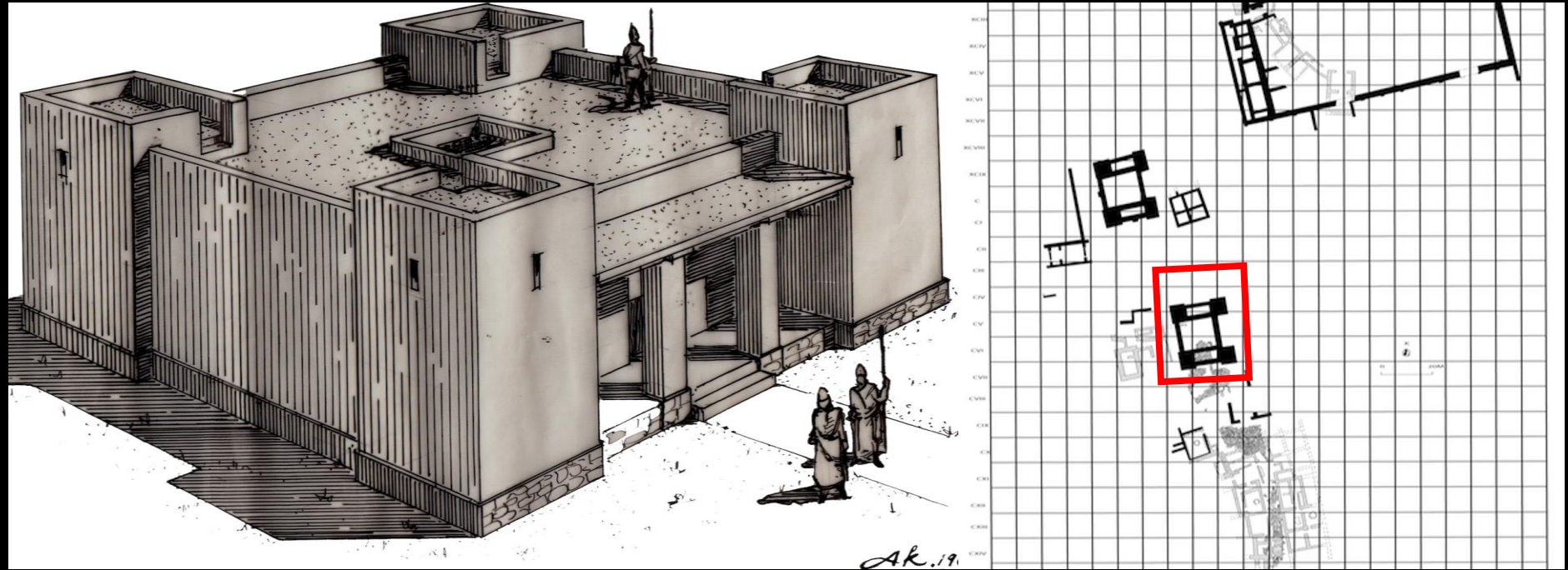

- Hitit kltr ATK'dan kk almış mıdır?
- Arkeolojik belgeler nelerdir?

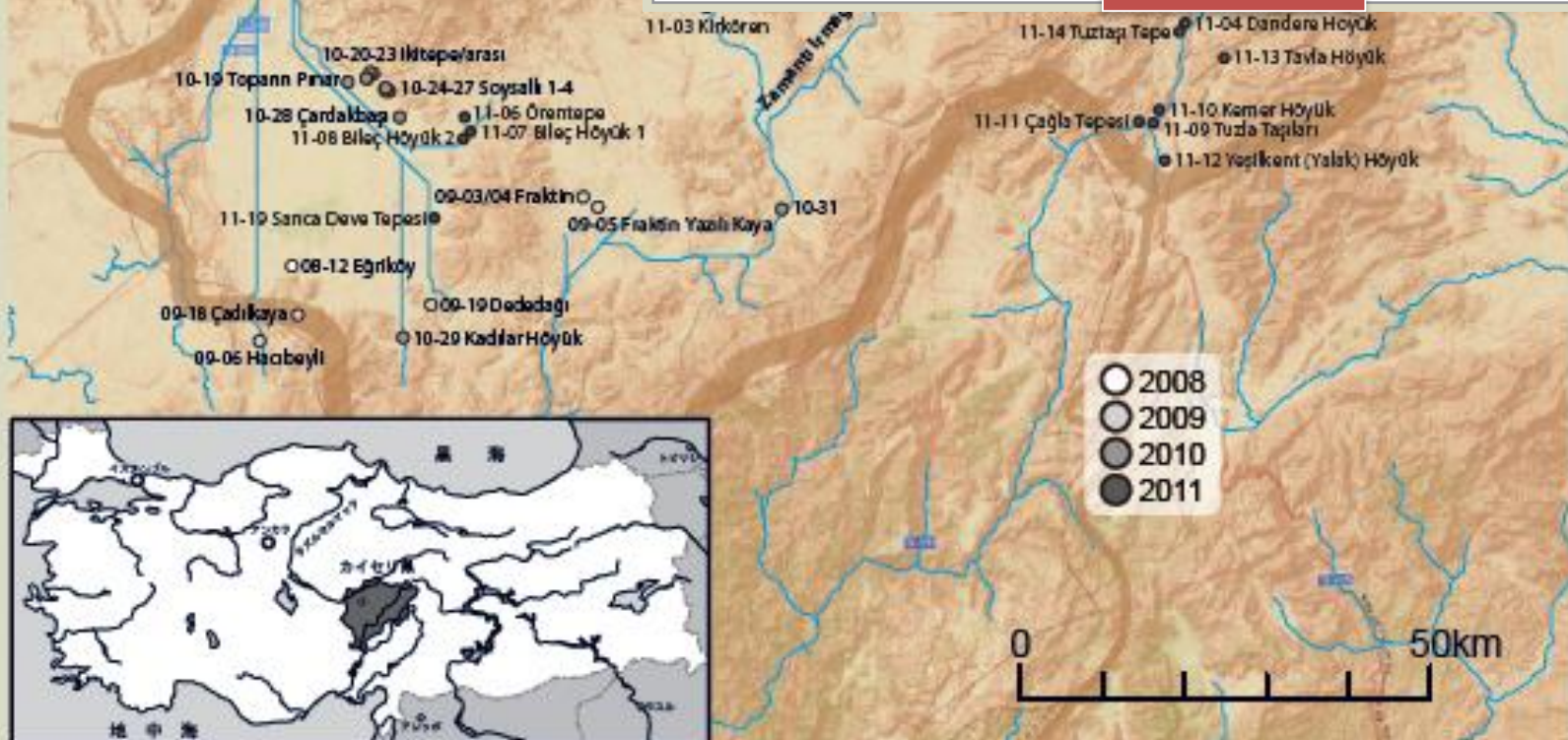
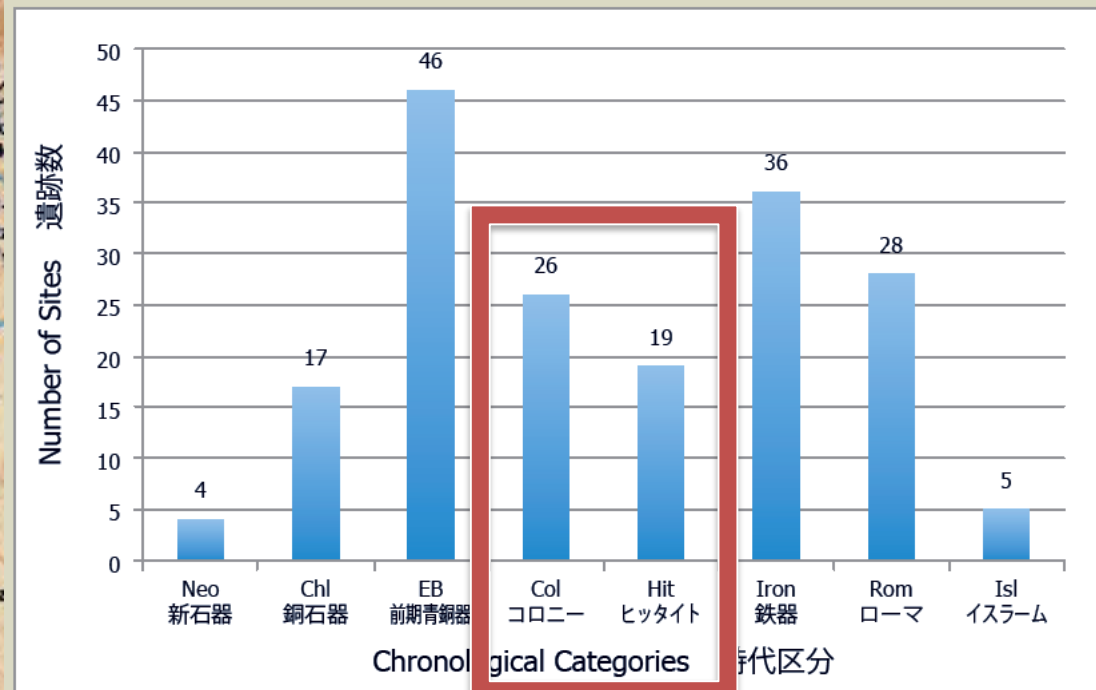
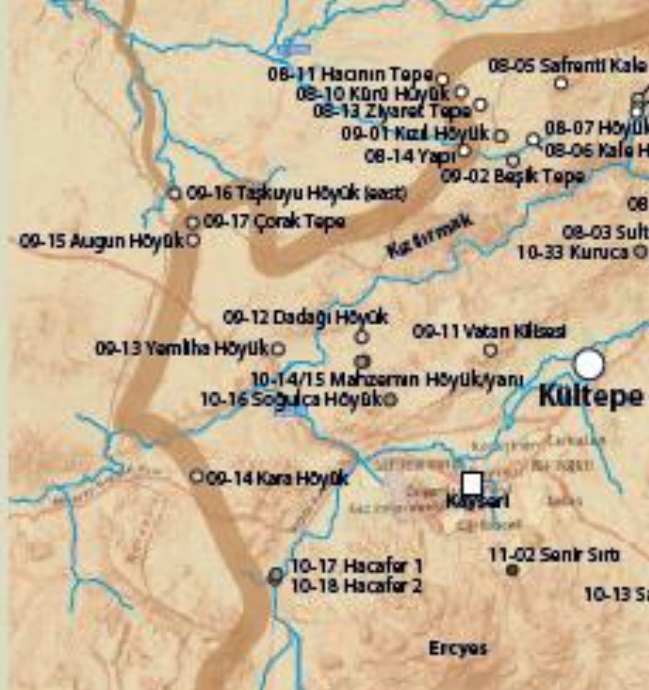

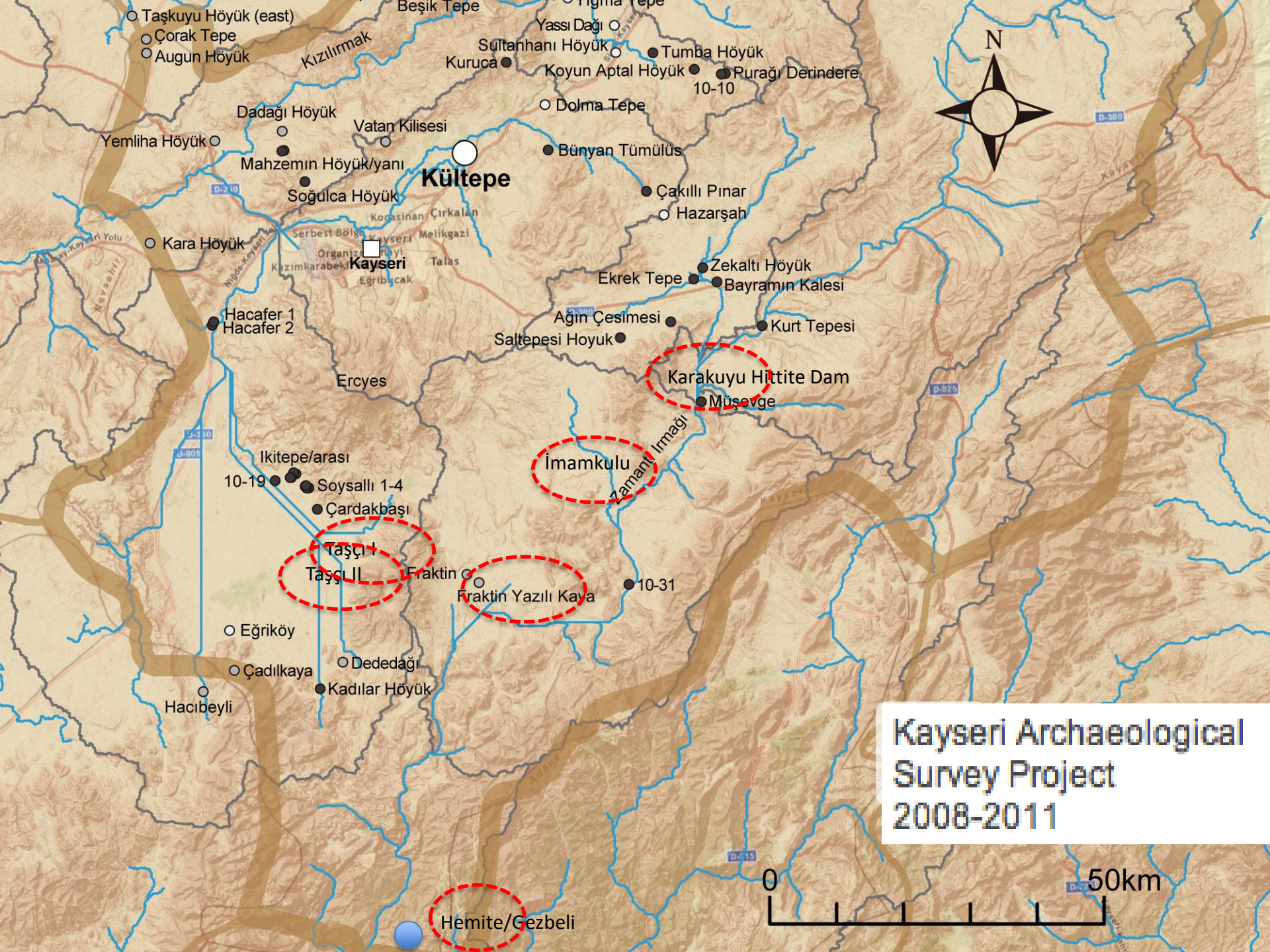

...“Neşa’da birçok şehir (surları) inşa
ettim. Arkasına Gökyüzünün Fırtına
Tanrısı’nın mabedini ve tanrıçamızın
(Halmaşşuit) mabedini, efendim Fırt
Tanrısı’nın mabedini ve [...’nın
mabedini] yaptım. Ve sefer(ler)imden
getirdiğim o ganimetleri o yere adadım
(? ...

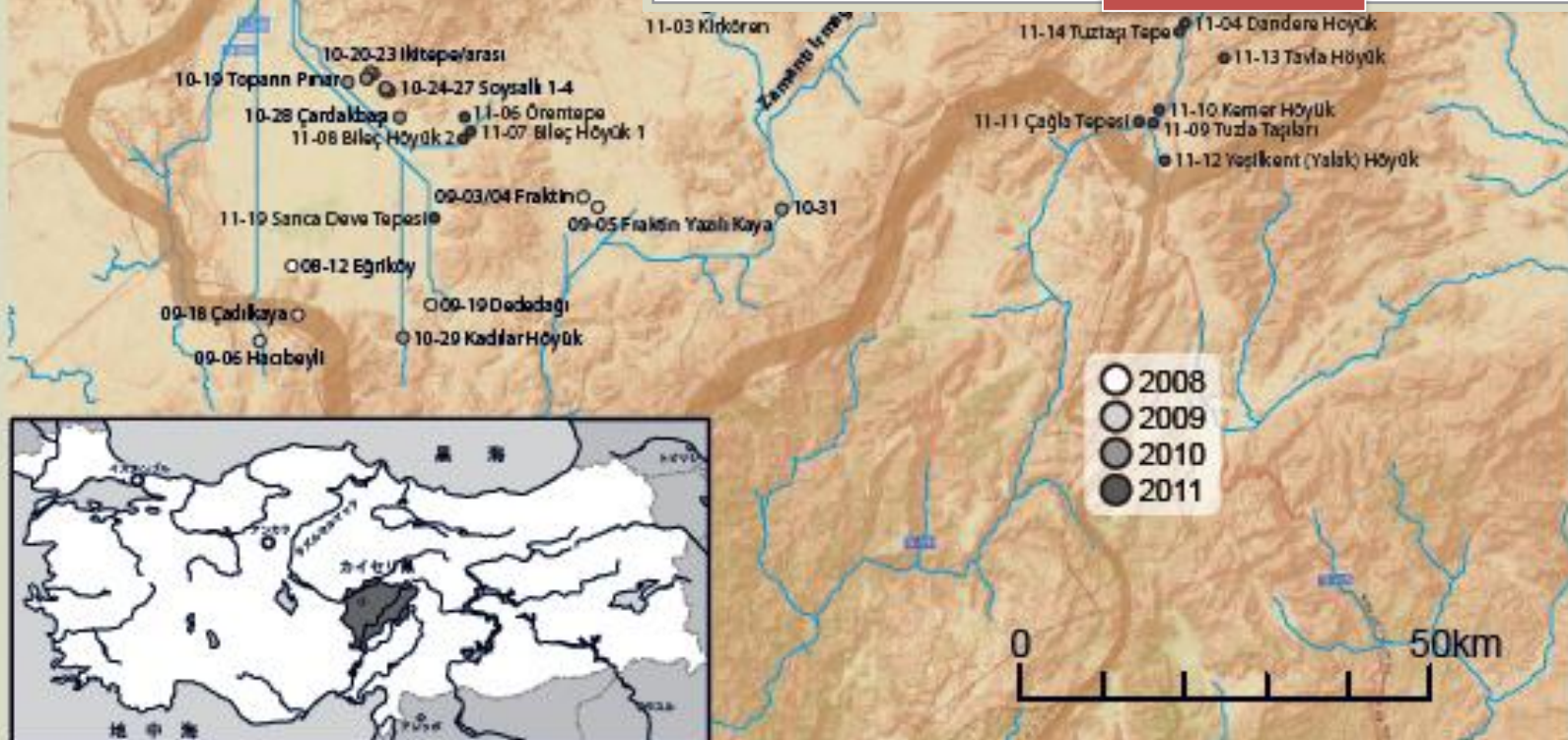
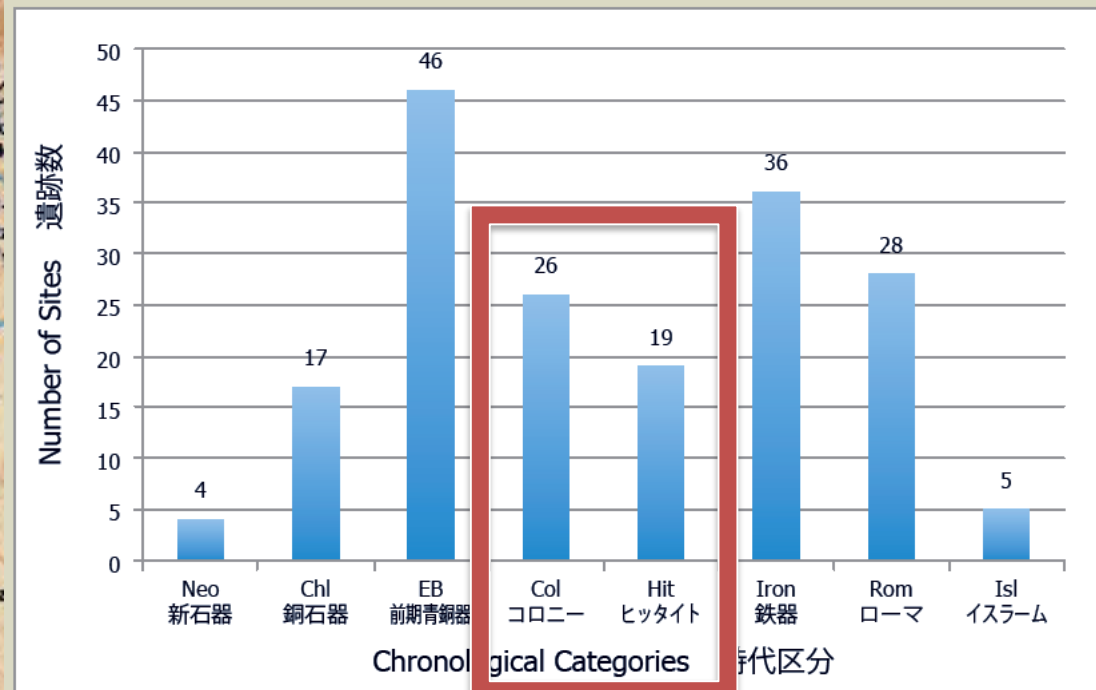
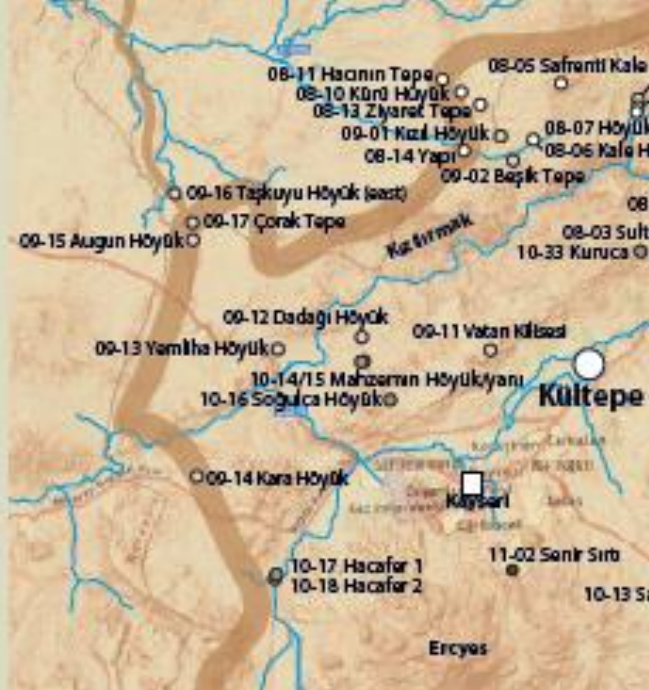

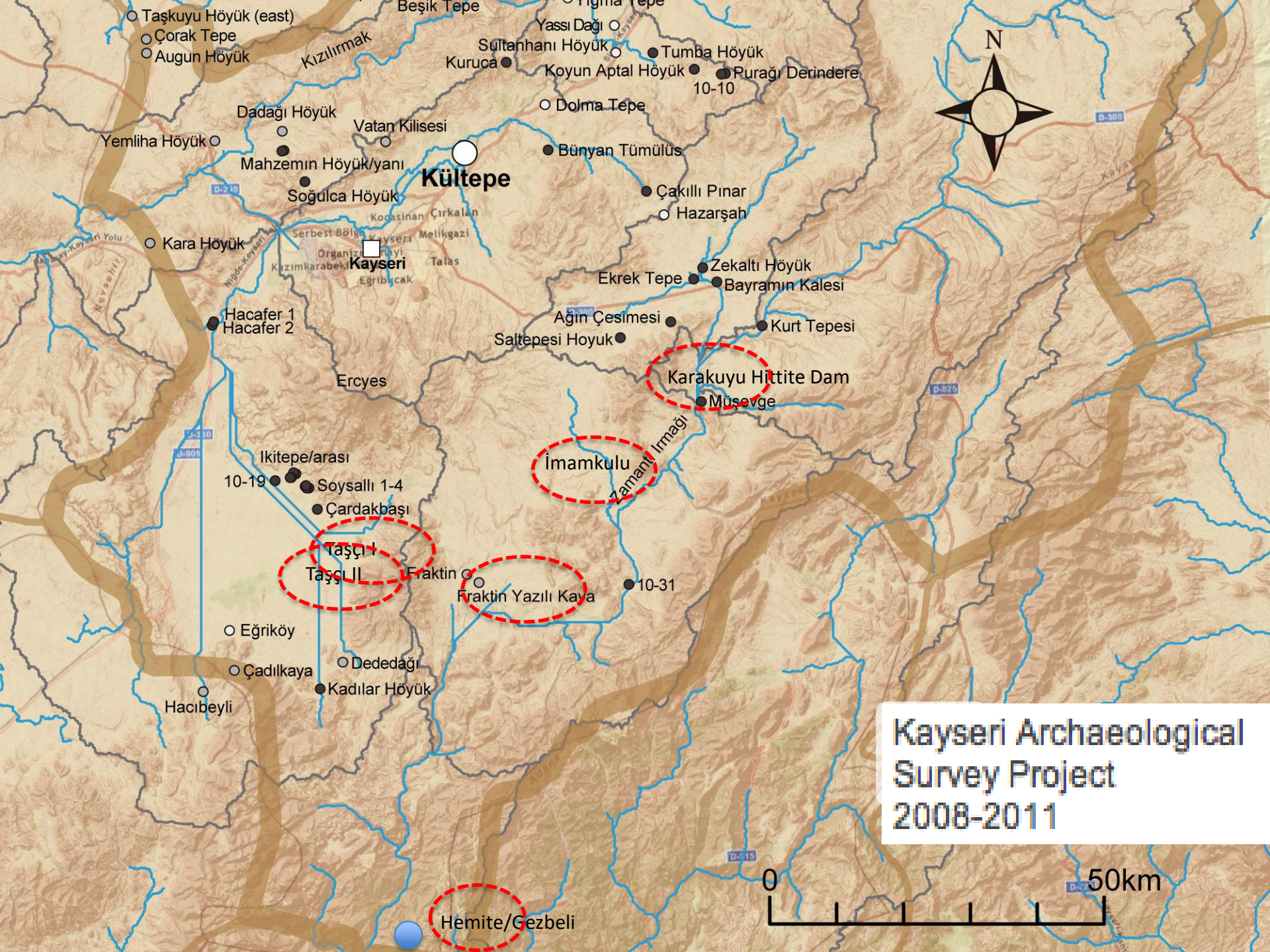

Kayseri Archaeological
Survey Project
2008-2011

KAYSERİ'DE HİTİT İMPARATORLUK DÖNEMİ ESERLERİ

Kaya Anıtları

Hititler, imparatorluğun güç simgesi olarak güneye, Toros dağları üzerindeki geçitler/beller aracılığı ile Kuzey Suriye'ye doğru ilerleyen doğal yollar üzerindeki kaya yüzeylerinde, kralları veya yerel yöneticileri, tanrılar önünde gösteren tasvirli anıtlar yapmışlardır. Güneye inen doğal yol üzerinde, genelde akarsulara hakim noktalardaki bu anıtlardan üçü Kayseri ilinde yer almıştır. Her üçü de Kayseri'nin güneydoğusundaki Develi ilçesindedir.

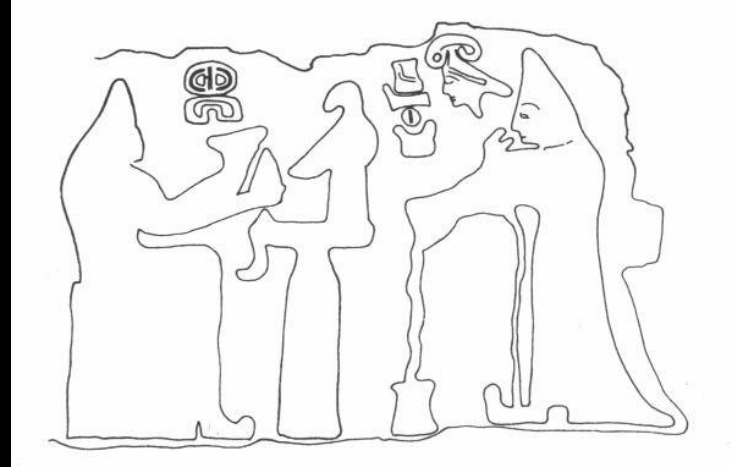
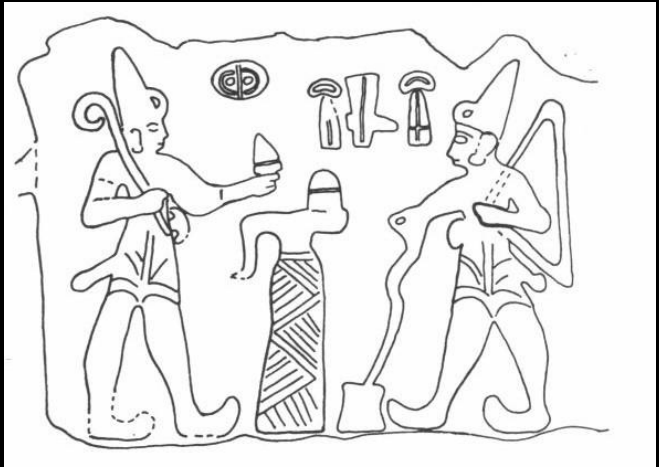

FRAKTİN ANITI

Develi'nin güneyinde Zamanti suyla birleşen küçük bir akarsu yakınında, kızkahverenginde kayalıkların düzgün ve dik yüzeyine işlenmişlerdir. Günümüzdeki zeminden 180 cm yukarıda başlayan ortalama 1 m. genişliğinde ve 3. 26 m. uzunluğundaki bir bant içinde iki ayrı sahne olarak düzenlenen kabartmalar yerleştirilmiştir. Bu iki sahnenin güneyinde ek olarak yalnız hiyerogliflerden oluşan bir yazıt bulunmaktadır. Her iki sahnedeki figürlerin yanlarına eklenmiş hiyeroglif lejantlar ve ikonografik özellikleri onların kimliğini açıklamaktadır. Her iki sahnede de konu aynıdır. Sol sahnede kral tanrıya, sağdaki sahnede ise kraliçe tanrıçaya içki kurbanı (libasyon) sunarken gösterilmiştir.

Her iki sahnede de figürler, aradaki sunağın iki yanında karşılıklı olarak yüz yüze gelecek şekilde yerleştirilmişlerdir. Her iki sahnede de kıyafetler çağının klasikleşmiş giysilerinin özelliklerini taşır. Tanrı ve kral boynuzlu, sivri külah, kısa kollu gömlek ve önden yırtmaçlı kısa etek ve uçları sivri tipik Hitit ayakkabıları taşımaktadır. Uçları kıvrık, ay biçimli kabzaları olan hançerleri, gövdenin arkasında, kemerlerine tutturulmuştur. Tanrı ucu kıvrık silahını sağ eliyle omzuna dayalı olarak taşırken kral, sol omzuna taktığı yayını sol eliyle tutmaktadır. Sağ elindeki gaga ağızlı testiden yerdeki kaba, içkiyi dökmektedir. Tanrının baş hizasında yalnızca tanrı işareti, kralın başı hizasında ise, " Büyük Kral Hattuşili" yazıtları onların kimliklerini açıklamaktadır.

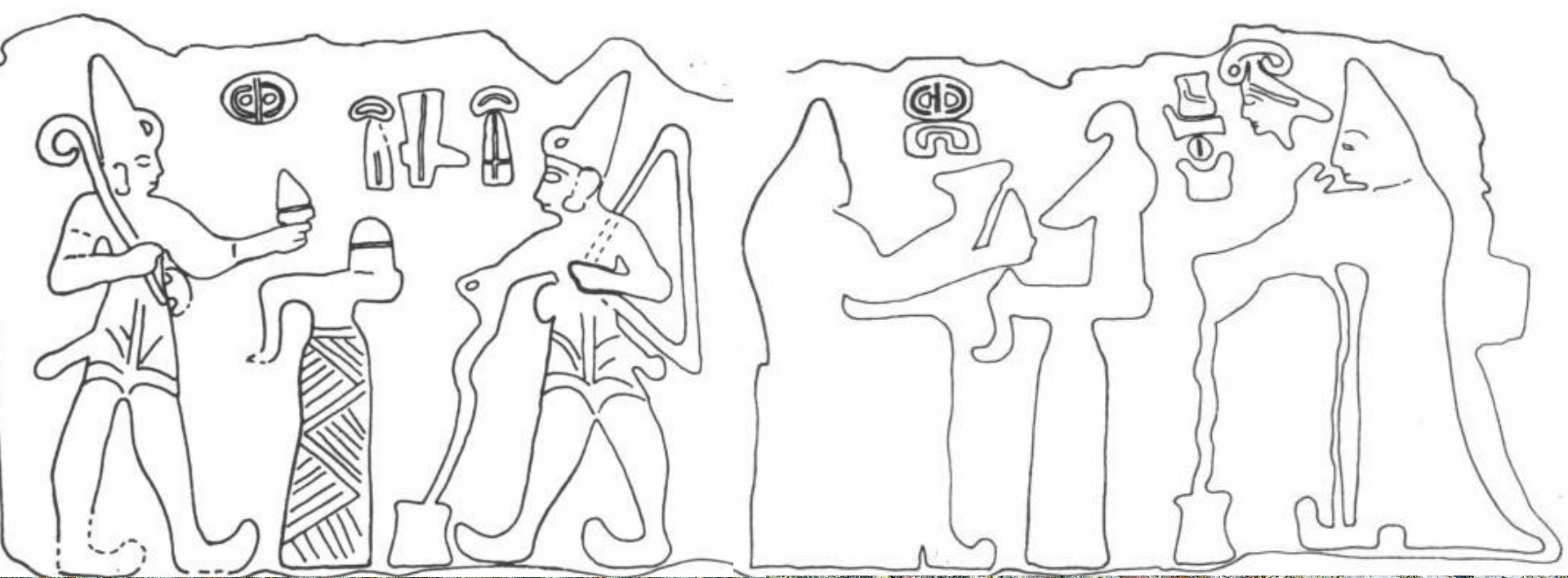
Diğer sahnede ise tahtında oturan tanrıça “Hepat” ın önünde sunak, karşısında ise ayakta, “Putuhepa, Büyük Kraliçe”, aynı şekilde libasyon yapmaktadır. Onların da giysileri, çağının tipik giysileridir.

İki sahneden sonra daha küçük bir alanda düzenlenmiş yazıtta ise detayları iyi işlenmediği için okunma güçlüğüne karşın “Kizzuwatna ülkesinin kızı; tanrıların sevgilisi”, olarak okunması kabul görmüştür.

Anıt yazıtların açıkladığı gibi, Hitit İmparatorluk Dönemi’nin ve Kadeş antlaşmasını Mısır Firavunu II. Ramses ile yapan büyük kral III. Hattuşili ve eşi büyük kraliçe Putuhepa adına yaptırıldığı şüphe götürmez.

Anıt adını, yakınındaki ve eski adı Fraktin olan “Gümüşören” köyünden almıştır.

2. Fraktin Höyük Kazıları:

Nimet Özgüç ve Tahsin Özgüç tarafından 1946 yılında başlatılan inceleme gezisinden sonra kazısına karar verilen Fraktin höyükte, Fraktin kaya kabartmasıyla çağdaşlığı olası bir yerleşmenin varlığının açığa çıkartılması hedeflenmiştir. 1947 yılında ve 1954 yılında iki mevsim süren kazı çalışmalarında dar ve sivrice görünümlü 150x80x15 m boyutlarında ki höyüğün tepesinde gerçekleştirilen açmalarda a- Roma, b- Frig (Demir Devri), c- Hitit Çağı yerleşimlerinin varlığı saptanmıştır.

Burada Hitit kültür katmanı iki ayrı yapı katı ile temsil edilmektedir. Her iki evre de şiddetli yangınla sona ermiştir. Eski yapı katı iri taş bloklarla örülü duvarları kalın bir sıva ile sıvanmıştır. Açılan alanın darlığı mimari planların tamamlanmasına engel olmuştur. Toprak taban üzerindeki eşyanın azlığına karşın, seramik buluntuları Hititlidir. Üzerine inşa edilen yeni Hitit yapı katını sona erdiren şiddetli bir yangın, yapı içinde taban üzerinde ele geçen bol ve çeşitli buluntular “Hitit İmparatorluk” dönemi eserlerinin paralelleridir. Boğazköy kazılarından tanınan adak kapları, üst katın tabanı altında, temel duvarına bitişik halde topluca gün ışığına çıkartılmıştır.

Madeni eserleri, ok uçları, tabaklar, kıvrık yüzlü hançerler ve sap delikli baltalarla temsil edilmektedir. Sap delikli balta özgündür ve arkeoloji yayınlarında “Fraktin Tipi” olarak anılır.

Bu eserler arasında in-situ olarak keşfedilen bir “ Miken” kabı/Stirrup vase LH III (Late Hellas IIIc) dönemine ait olup, daha sonra Maşat Höyükte de keşfedilenler gibi, Hitit Çağında Ege- Akdeniz kültürleriyle olan ilişkilerin varlığını tanıtmaktadır.

TAŞCI ANITI I :

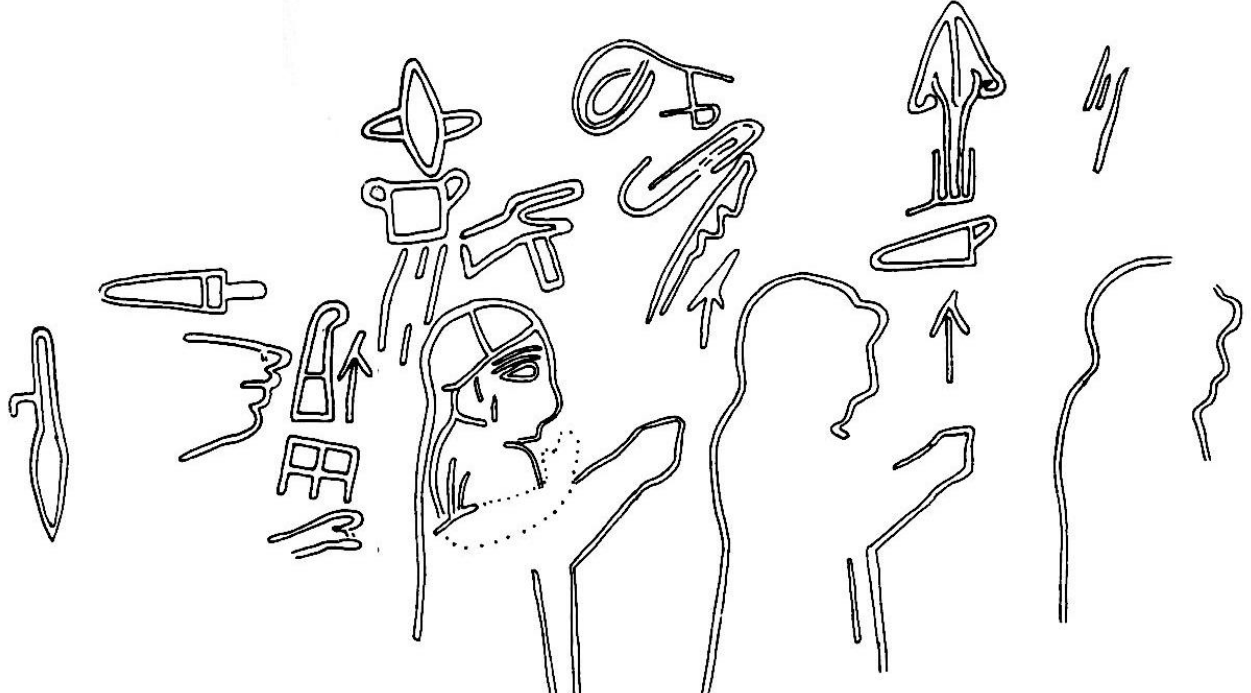
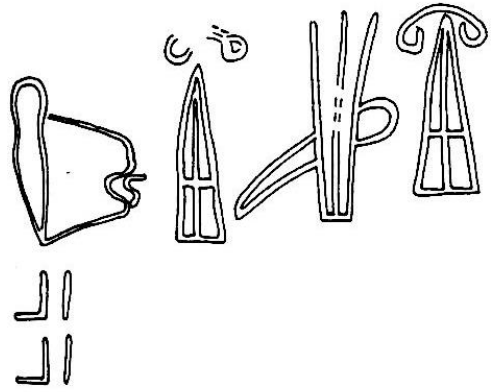
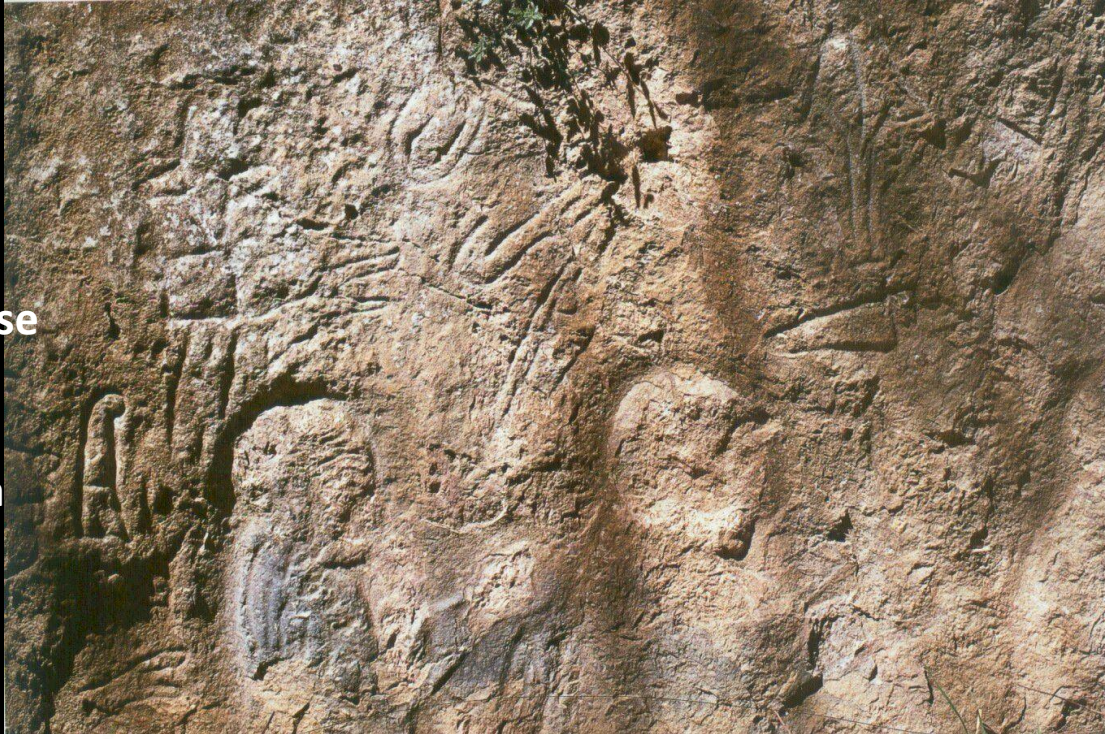
Kayseri ili, Develi ilçesi Bakırdağ bucağı sınırları içindedir. Bakırdağ'ın içinden Satıköy yönünde ilerlerken, Zamantı ırmağının yan kollarından Homursu veya Taşçı deresinin aktığı dar vadinin içindedir.

Vadinin bir yüzünde grimsi beyaz kayalık yüzeyde çizgi tekniğinde işlenmiş hiyeroglif yazıtın, sağ alt kenarında bacakları gösterilmemiş üç figür sağa doğru, ileri uzattıkları sağ kolları ile dua jesti yaparak ilerler durumda yerleştirilmişlerdir.

Her birinin kimliğini açıklayan lejantlardan başka, solda ayrı bir grupta işlenmiş hiyeroglif işaretleri “Büyük Kral Hattuşili (III.), Büyük Kral, kahraman” olarak okunmaktadır. Fügürlerden önden ikisi erkek arkadaki ise kadın kıyafetlerindedir. Yanlarındaki lejantlara rağmen kimlikleri çok aydın değildir. Ancak, III. Hattuşili’nin sağlığına dua eden rahip ve rahibeler olarak düşünülebilir.

TAŞÇI ANITI II:

Birinci anıtın 100 m. uzağında ve güneyinde derenin aynı yakasında bulunmaktadır . 1947 yılında keşfedilmiştir. 80 cm yüksekliğindeki erkek figürü tipik Hitit rahipleri kıyafetindedir. Öne uzattığı sağ eliyle dua jesti yaparken sol eli üzerinde “sağlık, yaşam” sembolü olan üçgen hiyeroglif işareti taşır. Bu figür de ilk anıttaki üç figür gibi sağa yöneliktir, isim lejantını oluşturan işaretlere göre kimliği çok belirgin değilse de I. anıttakilerle aynı amaca hizmet eder nitelikte yorumlanabilir.

İMAMKULU/ŞİMŞEKKAYAŞI ANITI

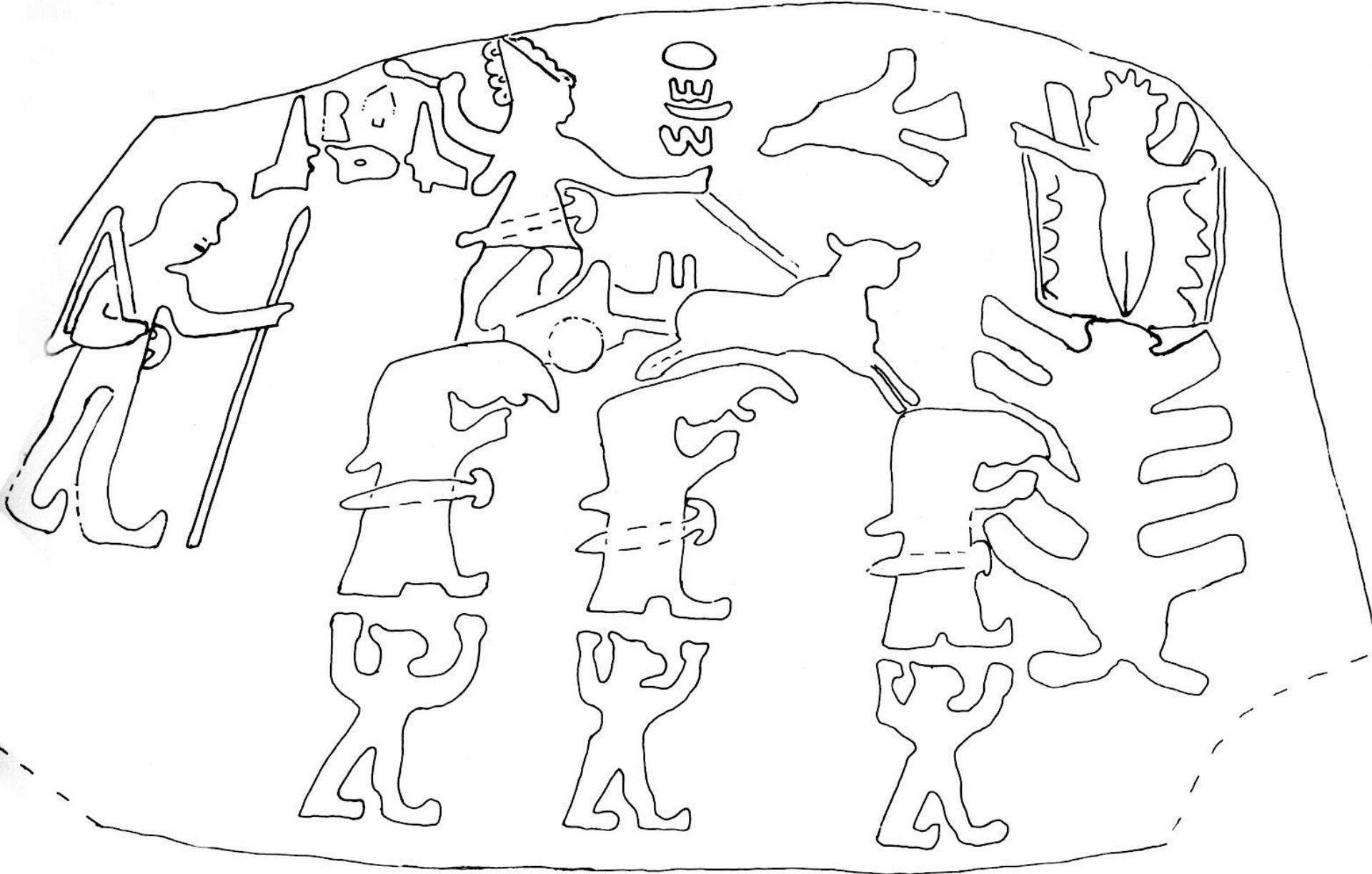

İMAMKULU/ŞİMŞEKKAYASI ANITI :

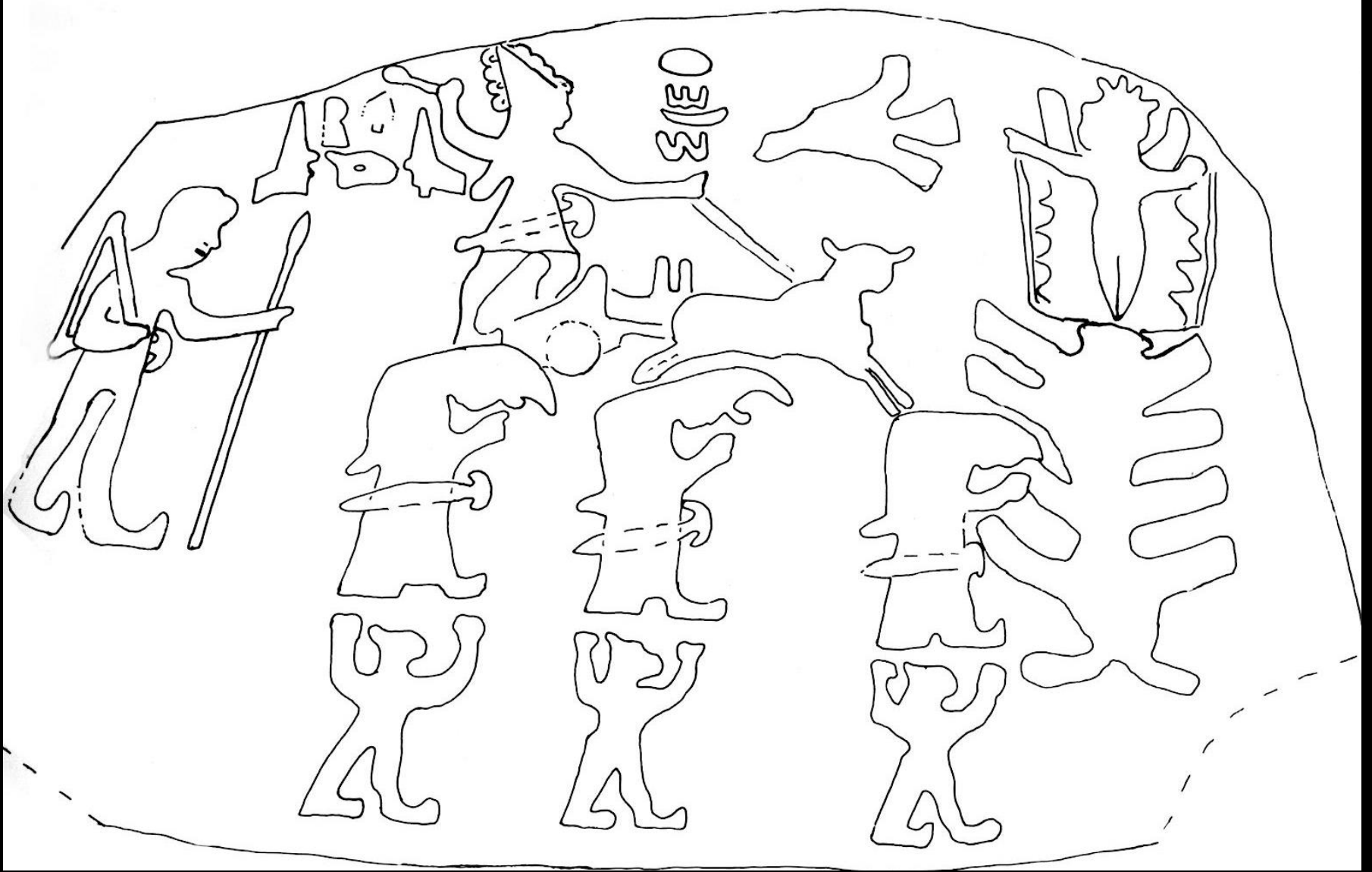
Develi'den, Adana ovasına doğru yüksek dağ kltelerini Gezbeli'ni aşarak ilerleyen anayoldan, dağ yolu tırmanışına başlamadan kuzeye doğru giden bir yan yol ile İmamkulu köyüne erişilir. Anıt, köyün kuzeyinde, dağlı arazide, Zamantı suyuna doğru açılan arazide, Beydağı'nın batı cephesinde oluşmuş yüksek terastaki iri kaya blokları arasından, bir tanesinin nyzndedir. Anıt 1934 yılında Kemalettin Karamete tarafından keşfedilmiş. Kayseri'nin Develi ilēesi sınırlarındaki bu üç kaya anıtı Hitit İmparatorluk dönemine aittir ve her üçü de bu uygarlığın tasvir sanatının eriştiği olgun üslup özelliklerini yansıtır.

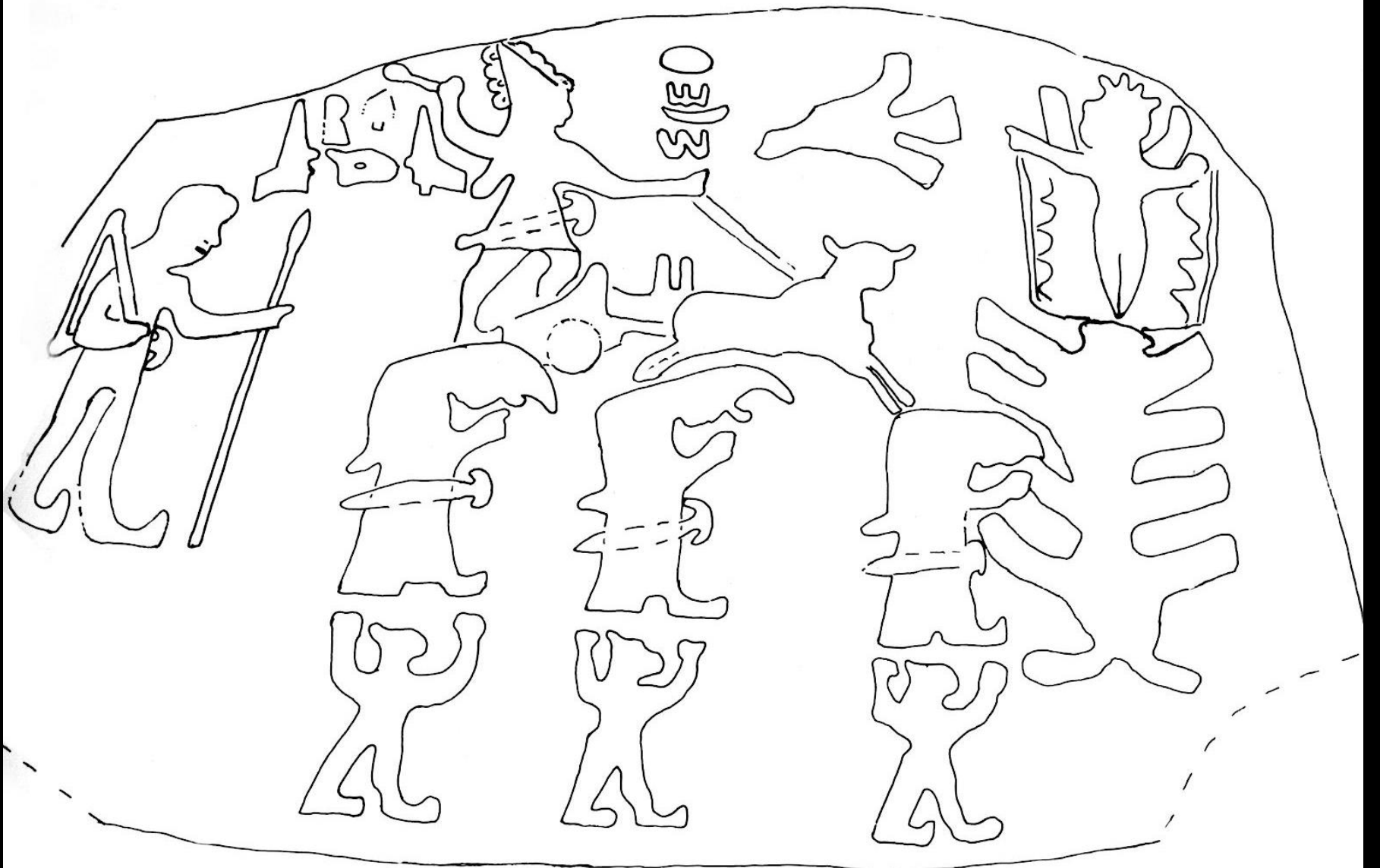
Tepesi yuvarlak kayanın, şekline uygun olarak oluşmuş tasvir alanında, figürler üç grup halinde düzenlenmiş olan bir sahneye yerleştirilmiştir.

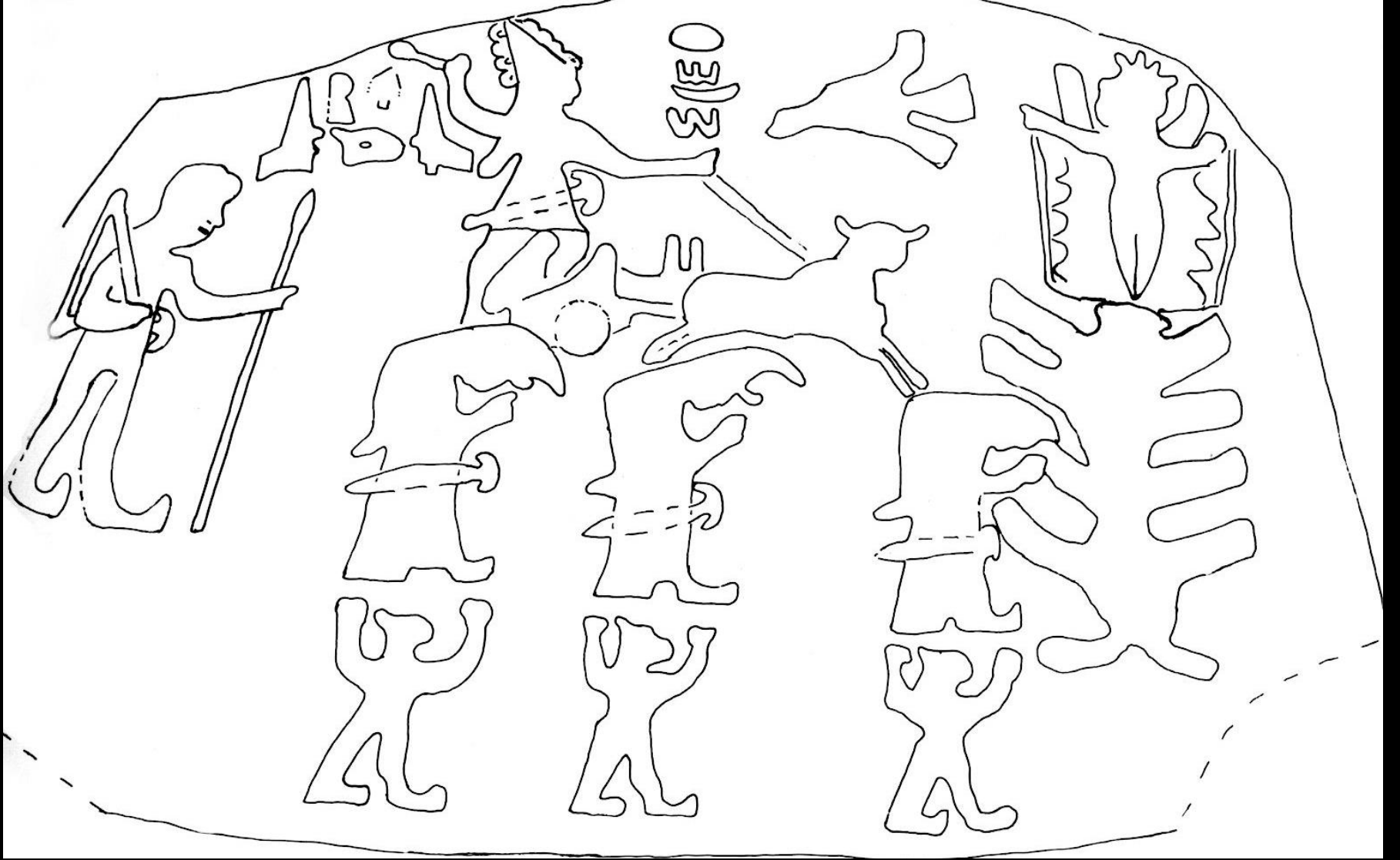
Sahnenin sağında, dört çift kartal kanadının üst üste gövdesinden çıkan, sağ profilden gösterilmiş aslan başlı, kuş pençeli karışık varlık üzerinde, başı sola dönük, kanatlı çıplak tanrı cepheden işlenmiş, çıplak gövdesini iki yana aımiş kollarında elleri ile tln açar durumda gösterilmiştir.

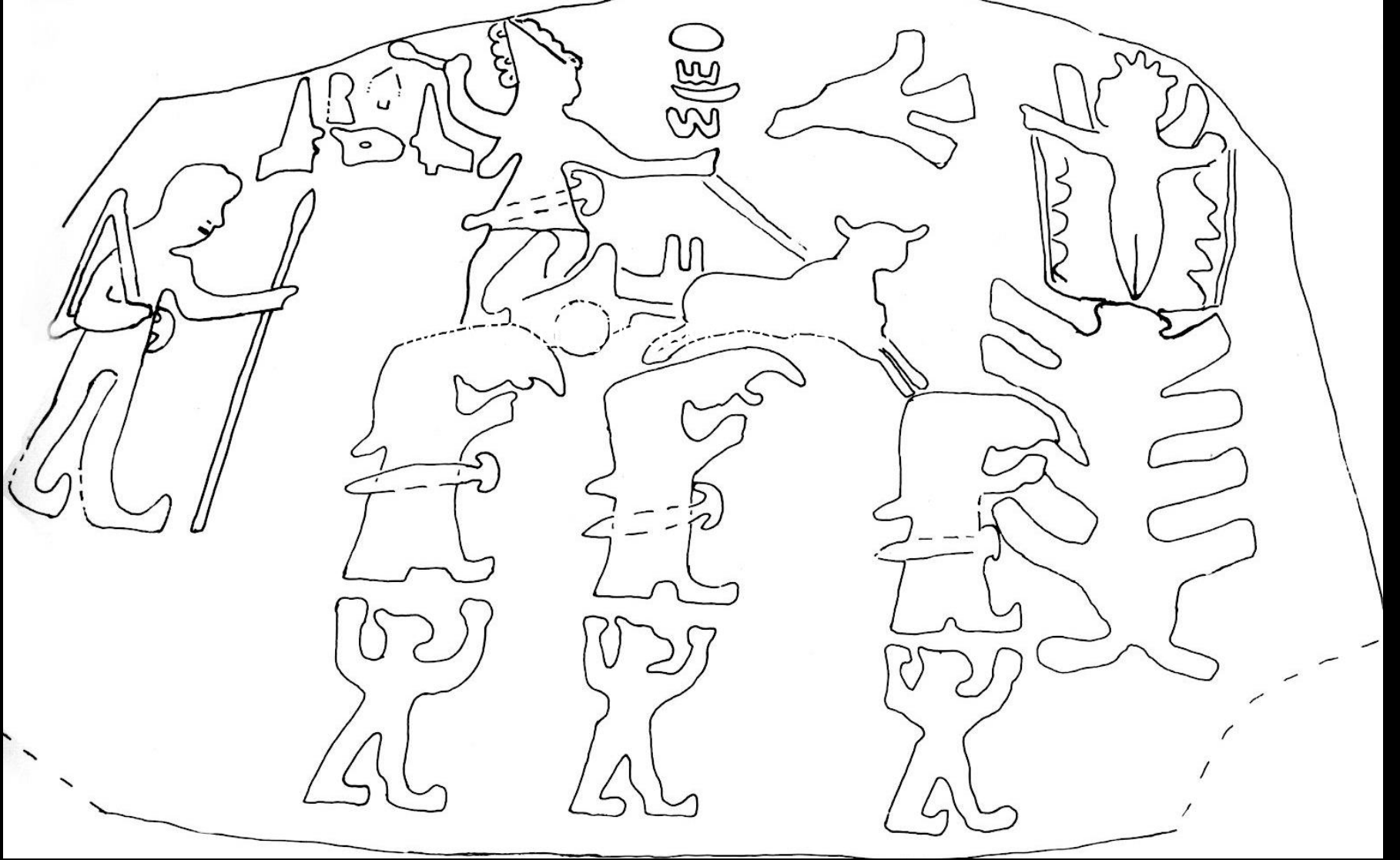
Ortadaki grupta, en alta ellerini havaya kaldırmış başarı sağa kısa etekli Hitit ayakkabılı aslan adamlar üzerinde, sağa ilerleyen üç dağ tanrısı, ikinci sıraya yerleştirilmiştir. Sivri külahlı, bellerine takılmış, Hitit hançerleri olan üç dağ tanrısı, sağ ellerini ileri doğru uzatarak saygı ve dua jestini yaparlar.

Dağ tanrıları, en üstte, üçüncü sıraya yerleştirilmiş olan araba üzerinde duran beş tanrı, arabanın ve koşum hayvanı boğanın ağırlığı ile başları öne eğilmiştir. Tanrı sağ eliyle gürzünü savurur durumda diğer eliyle boğanın dizginlerini tutmaktadır. Bu elin üzerine işlenmiş hiyeroglif lejant sembollerinin yanı sıra onun baş tanrı, fırtına tanrısı Teşub olduğunu açıklar.

Anıtın solunda ise tipik Hitit giysileri ile sağa ilerleyen figür, sol elinde yere dayadığı mızrağı, sağ eliyle omzuna astığı yayını taşır. Tanrının arkasındaki hiyeroglifler, onun bir prens olduğunu açıklamaktadır.

Kayseri ili Pınarbaşı ilçesine bağlı Karakuyu köyü sınırları içinde bulunmaktadır. 1931 yılında Ali Rıza Yalgın rehberliğinde bir Hitit yazıtını yerinde görmek üzere, Hamit Zübeyir Koşay ve H. H. von der Osten tarafından ziyaret edilmiştir. Orada yazıtın yanında tamamlanmamış ikinci bir yazıtın varlığı da görülmüştür. Bunların oradaki eski bir baraj kalıntısıyla ilgili olduğu anlaşılmıştır.

H. H. von der Osten, 1931 yılında bu barajla ilgili bilgileri, fotoğraf ve çizimleriyle beraber yayınlamıştır. Kayseri müze müdürü Nuh Naci Bey büyük yazıtı müzesine getirmiştir.

KARAKUYU BARAJI

“Büyük Kral Tuthaliya”nın lejantı kabartma hiyeroglif işaretleriyle işlenmiştir.

1987 yılında yerinde bırakılan tamamlanmamış kitabenin akıbetini öğrenmek üzere Karakuyu, Kutlu Emre ve ekibi tarafından ziyaret edildi. 1988-89 yıllarında, yürütölen kurtarma kazılarıyla von der Osten tarafından “savak” olarak yorumlanan dar, dikdörtgen mekanın, zamanla tahribe uğradığı gözlemlendi. Yığma olarak gerçekleştirilen gölet bendinin, göletin iç yüzüne doğru farklı boyutta taşlarla döşenerek güçlendirildiği anlaşıldı. Bu bendin kuzeye bakan dış yüzüne gömme olarak yapılan mekanın iç kısmı boşaltılarak büyük kitabenin yerinde bırakılan yazısız alt kısmı ele geçirildi. Ona dik gelen yarım yazıtı içeren iri ve yassı taş plakanın çıkarılmaya çalışıldığı ancak bunda başarılı olunamadığı gözlemlendi.

O zamanki bilgilerin ışığında bu rezervuarın sularının savak aracılığı ile dışarı akıtıldığı düşünülmesine karşın, müzedeki yazıtta ve kaidesinde su aktığını gösteren kalıntı, iz bulunamamıştır. Kazı sonuçları, K. Emre tarafından Alacahöyük Gölpınar, Köylütolu Hitit barajları ve Yalburt ve Eflatunpınar rezervuarları birlikte yayınlamıştır.

97

Çiftlik

KÜLTEPE'DE HİTİTLER YAŞADI MI?

1.2. kat:	Roma
3. kat:	Hellenistik
4.-5. kat:	Geç Hitit
?	MÖ 800
?	MÖ 1700
6.-10. katlar:	Karum Ia/b-IV
11-13. katlar:	ETÇ III
14-17. katlar:	ETÇ II
18. kat:	ETÇ I

KÜLTEPE'DE HİTİT İZLERİ

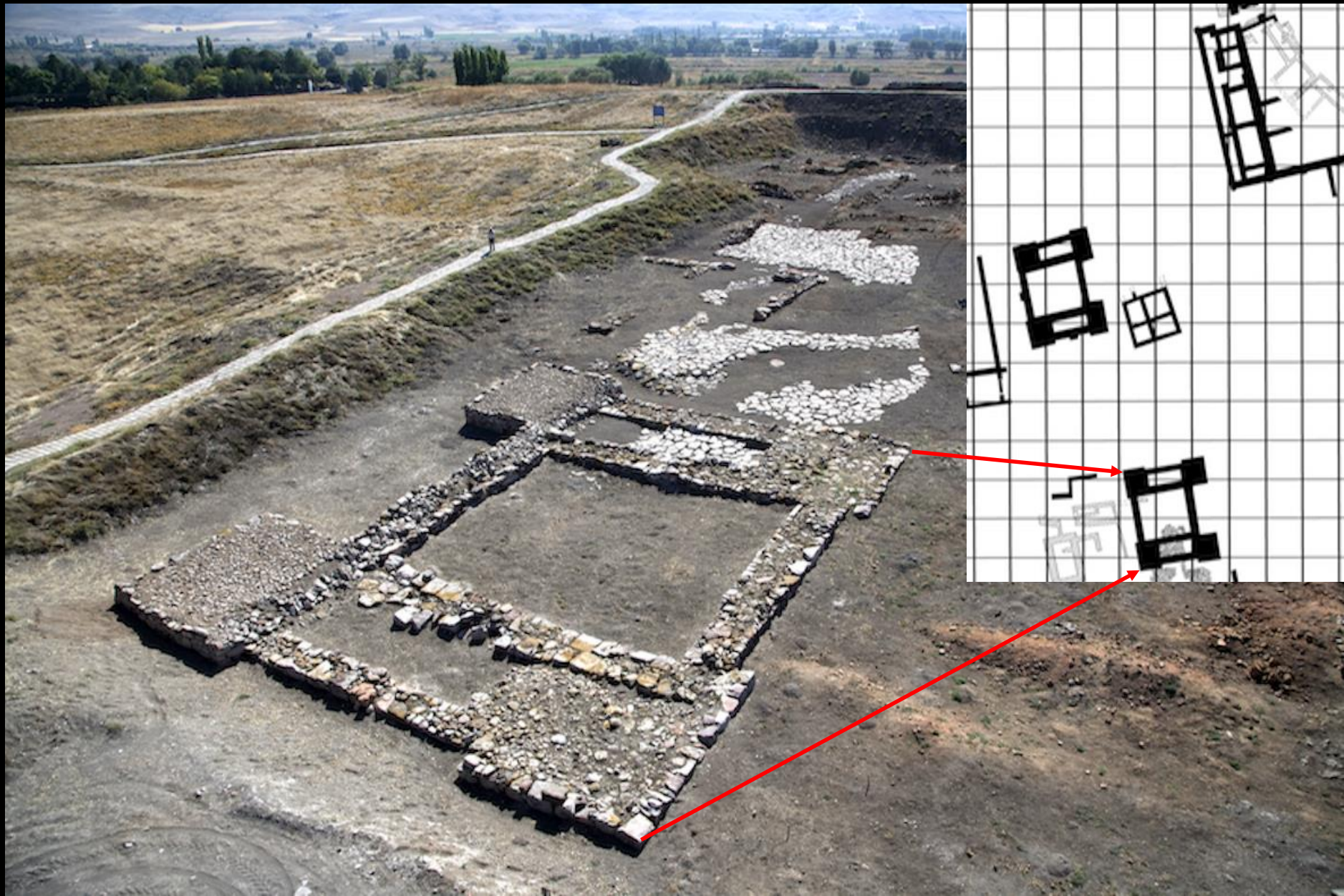

- -Hititlerin anadili: *nešumnili*, “Neshite”
- -Hititçe deyimler: “my sun/günesim”
-
- -“Addahšum Kapısı bekçisi”
- -Çok sayıda Hititli tanrıların prototipleri
- -Kayseri civarındaki Hitit izleri

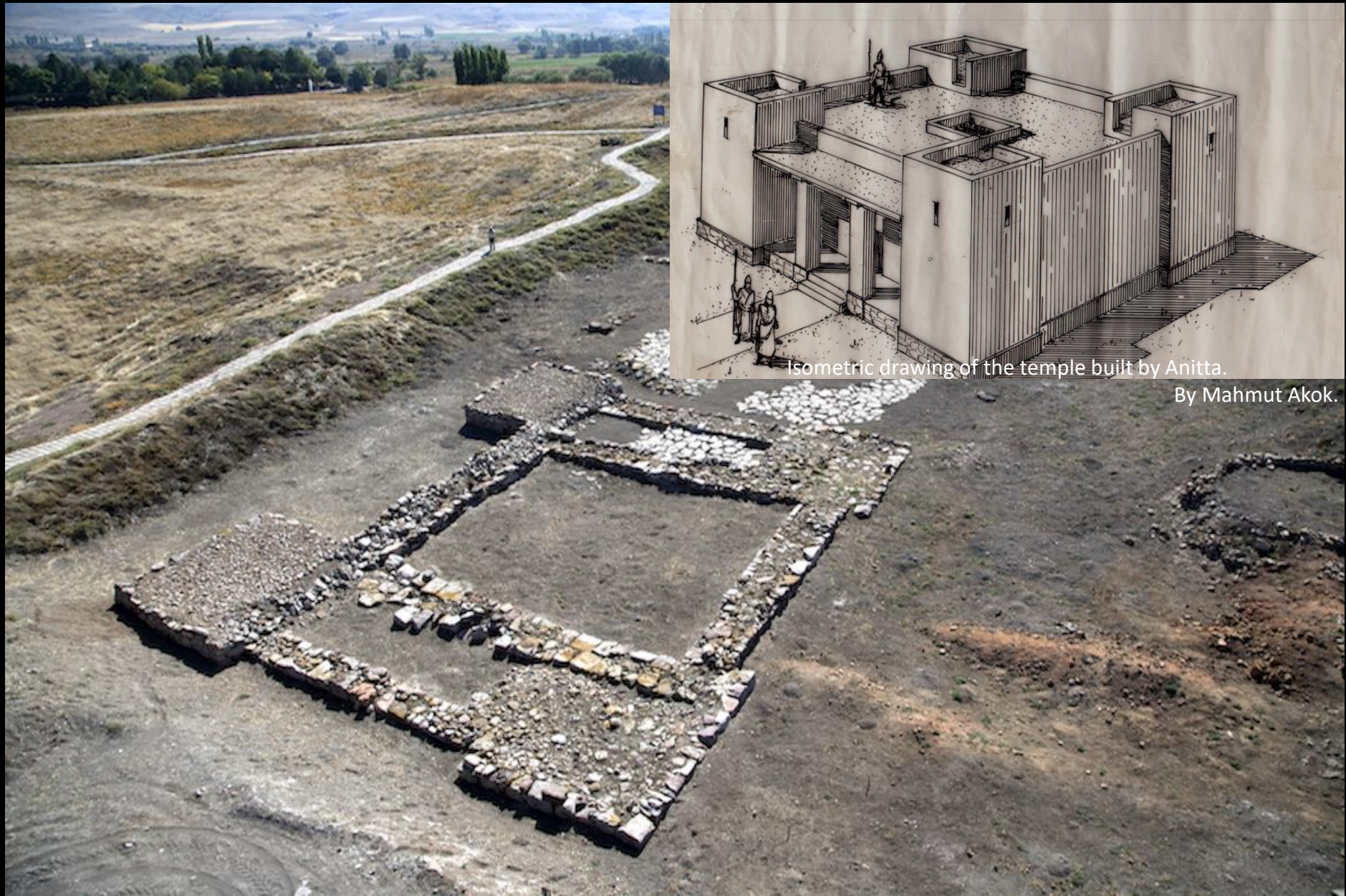

267

"Air photo showing one of the temples built by Anitta and the "Southern Terrace Palace" at Kanesh. Kültepe Expedition Archive.

"Air photo showing one of the temples built by Anitta and the "Southern Terrace Palace" at Kanesh. Kültepe Expedition Archive.

King Anitta:

"I built various city (fortifications) in Nesa. Behind I built the temple of the Stormgod of the Sky and the temple of our goddess (Halmassuit). I built the temple of Halmassuit, the temple of the Stormgod my lord, [and the temple of ...]. And those goods which I had brought back from my campaign(s) I dedicated(?) to that place." (Hoffner 1997: 183.)

Isometric drawing of the temple built by Anitta.

By Mahmut Akok.

"Air photo showing one of the temples built by Anitta and the "Southern Terrace Palace" at Kanesh. Kültepe Expedition Archive.

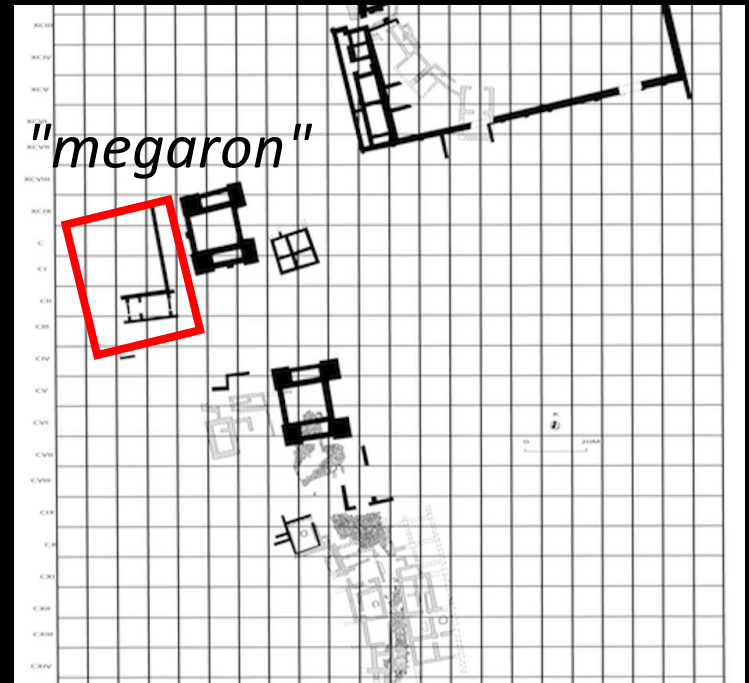
King Anitta:

"I built various city (fortifications) in Nesa. Behind I built the temple of the Stormgod of the Sky and the temple of our goddess (Halmassuit). I built the temple of Halmassuit, the temple of the Stormgod my lord, [and the temple of ...]. And those goods which I had brought back from my campaign(s) I dedicated(?) to that place." (Hoffner 1997: 183.)

Isometric drawing of the temple built by Anitta.

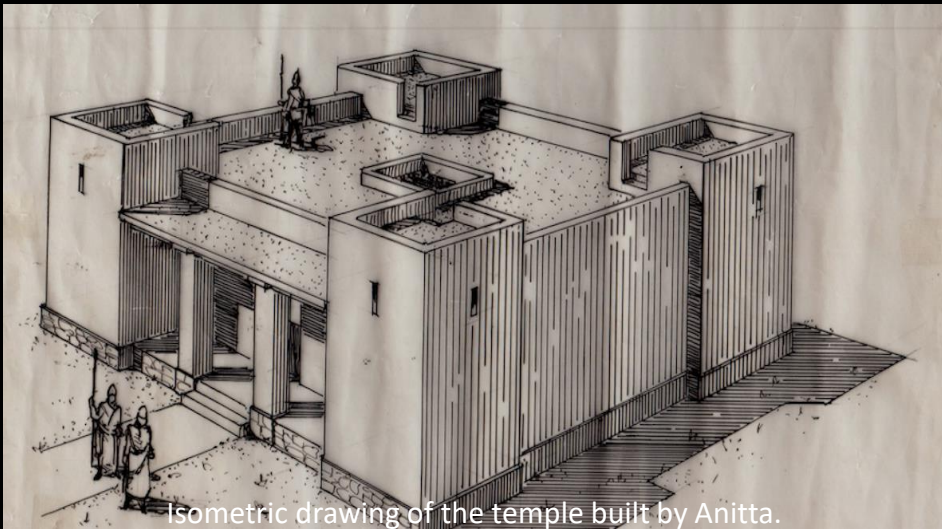
By Mahmut Akok.

Unworked obsidien blocks discovered in the Official Building at Kanesh. Kültepe Expedition Archive.

King Anitta:

"I built various city (fortifications) in Nesa. Behind I built the temple of the Stormgod of the Sky and the temple of our goddess (Halmassuit). I built the temple of Halmassuit, the temple of the Stormgod my lord, [and the temple of ...]. And those goods which I had brought back from my campaign(s) I dedicated(?) to that place." (Hoffner 1997: 183.)

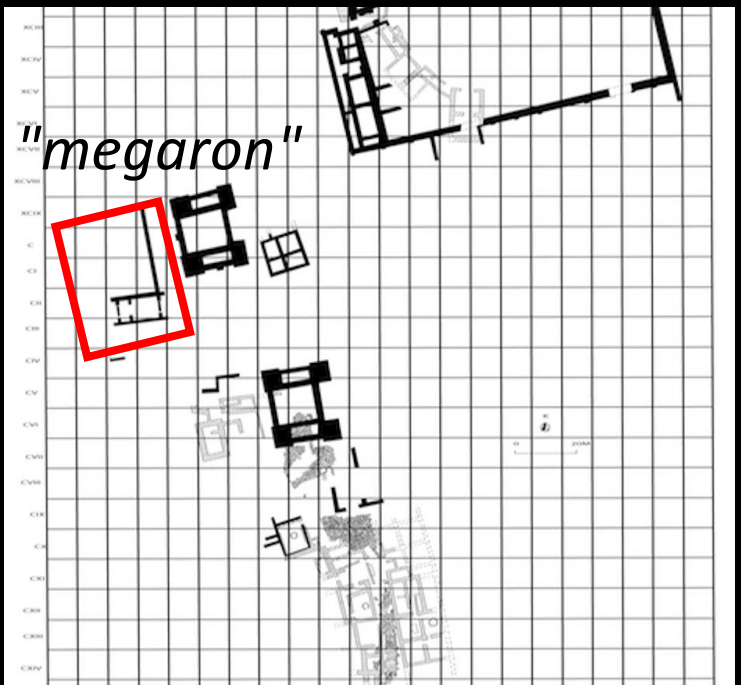

Isometric drawing of the temple built by Anitta.

By Mahmut Akok.

Dagger of Anitta discovered in the Official Building at Kanesh. Kültepe Expedition Archive.

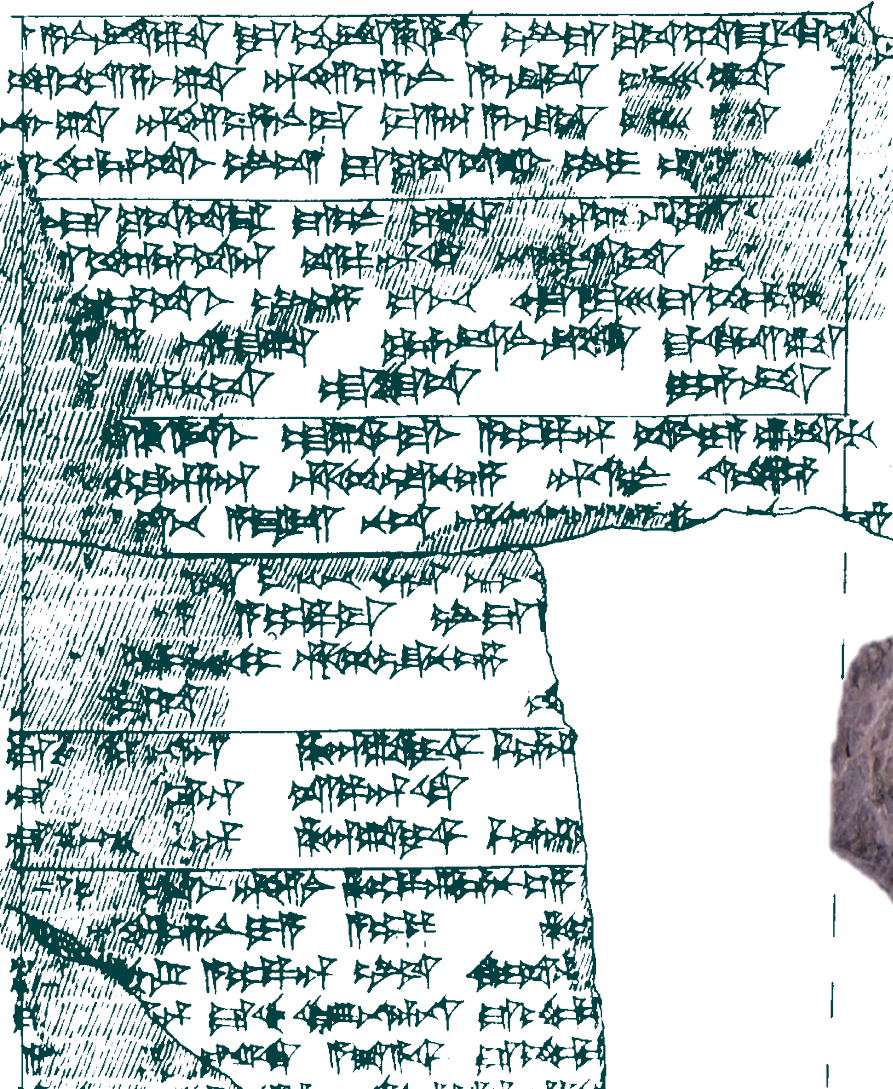

-Anitta Metninin yeniden okunması (Goedegebuure 2007, 306)

Whoever shoul[d] become king after me: let [n]o one [out of] Ne[ša] r[e]-settle the cities of [...], [...]x-na and Harkiuna: [Only?] Ne[sa] shall be(come) p[op]ulous. And he shall be k[ing] of a[ll] countries. Like a lion [he shall rule?] the lan[d(s)].

Anitta Text

"[I have copied] these [words] from the tablet(s) in my gate. Hereafter for all time let [no one] de[face] th[is tablet]. But whoever defaces it, [let him] b[e] an enemy of [the Stor]mgod."

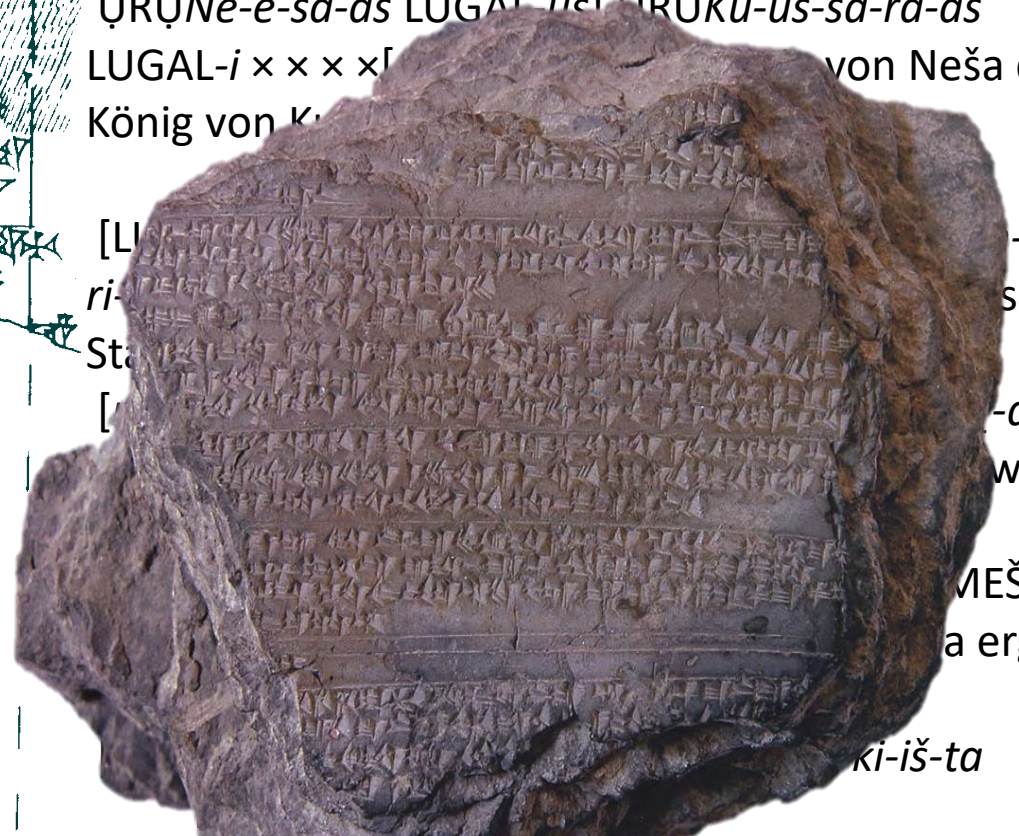

mA-ni-it-ta DUMU mPí-it-ḥa-a-na LUGAL URUKu-uš-ša-ra QÍ-BÍ-MA

Anitta, Sohn des Piḥana, König von Kuššara, sprich(t):

ne-pí-iš-za-aš-ta DIŠKUR-un-ni a-aš-šu-uš ę-eš-ta
Dem Wettergott vom Himmel (?) war er lieb,
na-aš-ta DIŠKUR-un-ni-ma ma-a-an a-aš-šu-uš ę-eš-ta

und als er dem Wettergott aber lieb war,
URU Ne-e-ša-aš LUGAL uš URUKu-uš-ša-ra-aš
LUGAL-i x x x x [] von Neša dem
König von Kuššara

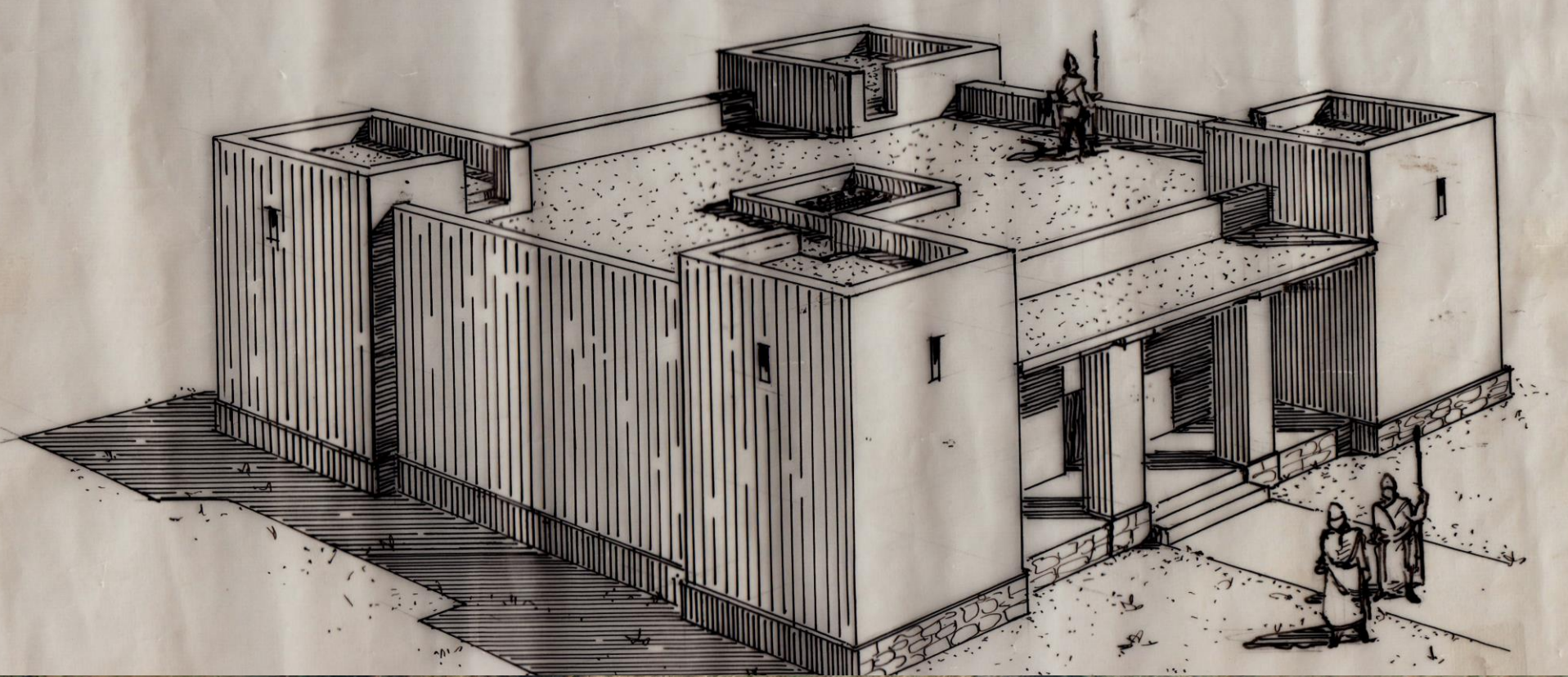
[LUGAL] -ga-ri-
Stad

[] -a-aš] walt

MEŠ a ergriff

ki-iš-ta 8

[] x an 9 [sondern] machte

**WARSHAMA
SARAYI**

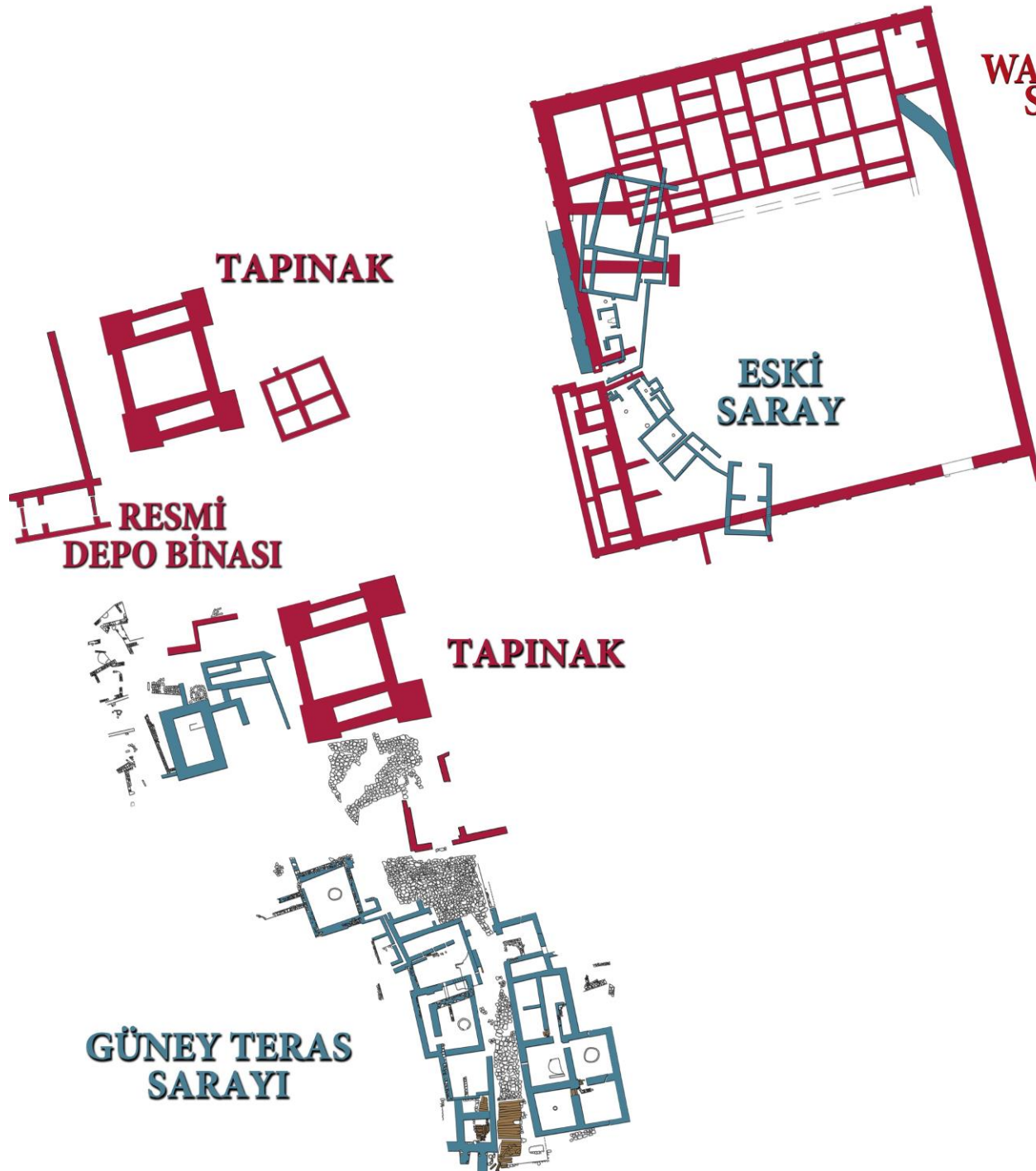
TAPINAK

**ESKİ
SARAY**

**RESMİ
DEPO BİNASI**

TAPINAK

**GÜNEY TERAS
SARAYI**

Physionomy

Female-goddess figurine from Kültepe

